

noted. Their use can significantly increase the efficiency of tasks related to the processing of the large amounts of information, its storage, transmission, retrieval, etc. Implementation and use of the information technologies in the activities of the Internal Affairs will allow to increase productivity. Development and implementation of the modern information technologies are taking place in many areas, and comprehension of their application will help to avoid unnecessary costs and more effectively implement them in the activities of the Internal Affairs. It has been noted that influence of factors both at the macrolevel and at the global level derives the system from its relative equilibrium state and encourages to decision-making relative to bringing the system to a new level with a relatively stable state. Such a factor is the global pandemic, and the tools to overcome it are the latest information systems and technologies. Emphasis has been placed on the development of new areas and technologies in global communication between different areas of activity, and the use of digital platforms has been proved to be promising, which provides a number of opportunities. The evolution of law enforcement agencies has been provided and macrolevel tendencies which determine their development have been stood out. Innovations in the practical activities of law enforcement agencies have been shown, which translate the processes to a higher technological and organizational level through the use of the information technologies. Global trends in the development of new information technologies have been investigated, and in terms of the benefit of their use in law enforcement agencies, their sequence has been provided. Priority of their use can be represented as follows: big data analytics, artificial intelligence, cloud solutions, Internet of Things and so on.

It has been emphasized that the urgent needs of the present time act as factors in the development of the new information technologies, and, in the same time, the information sphere acquires systemically formative significance for society.

Keywords: information technologies, digital platforms, security, information technology trends.

УДК 343.9

DOI 10.31733/2078-3566-2021-1-326-332

Олександр НЕКЛЕСА[©]
науковий співробітник

Ельвіра СИДОРОВА[©]
кандидат юридичних наук

Яна ПАЛЄШКО[©]
кандидат економічних наук

(Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ)

ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ В ПОДОЛАННІ КОРУПЦІЙНИХ ПРОЯВІВ

У статті розглядаються питання, які пов'язані із корупційними проявами та можливість їх зменшення із дотриманням фінансового контролю в країні. В нашій державі саме корупційні діяння можна віднести до головних економічних, соціальних і політичних проблемних питань, які загрожують

© Неклеса О. В., 2021

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8026-058X>

sanuzh@ukr.net

© Сидорова Е. О., 2021

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1761-1583>

anzelasidorova@ukr.net

© Палешко Я. С., 2021

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8943-8495>

yanochka.nrg@gmail.com

повноцінному розвитку країни в цілому. Саме корупція вагомо впливає на ефективність роботи органів державної влади, суттєво знижує рівень розвитку економічних процесів, а як наслідок – стає загрозою для конституційного та суспільного ладу держави. Отже, необхідно систематично та на постійній основі впроваджувати новітні системні заходи для подолання корупційних правопорушень задля попередження поширення цього явища в нашому суспільстві. Фінансовий контроль дає можливість відслідковувати корупційні діяння та встановлювати контроль над такими проявами.

Ключові слова: фінансовий контроль, корупція, протидія корупції, попередження, безпека, фінансово-контрольні заходи.

Постановка проблеми. Корупційні правопорушення сьогодні залишаються серйозною загрозою національній безпеці держави. Особи, які наділені повноваженнями для виконання функцій держави, є базовими джерелами корупційних ризиків. Головний документ, який зазначає основні принципи запобігання та протидії корупції в нашій державі, є Закон України «Про засади запобігання і протидії корупції» та «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення».

Унаслідок відомих втрат від корупційної діяльності міжнародними організаціями, такими як ООН, Європейська комісія, Рада Європи, було розроблено правила контролю за фінансовими операціями публічних осіб. Саме фінансовий контроль дає змогу дізнатися про легалізацію коштів, які отримали публічні особи за результатами корупційних правопорушень, а саме: зловживання службовим становищем, отримання хабарів, розкрадання майна, неправомірне привласнення майна та інше. Якщо запровадити правила фінансового контролю для публічних осіб в нашій державі – вдасться збільшити дієвість національного законодавства в цій сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання фінансового контролю як дієвого механізму протидії корупції розглядалися в працях багатьох науковців, зокрема: Буткевича С. А., Лебедева О. П., Пивовара Ю. І., Савченко Л. А., Будько З. М., Кравченко Л. М., Дмитрик О. О. та інших. У працях вищезазначених науковців розкрито питання здійснення фінансового контролю. Слід зазначити, що протидія корупції – це не лише покарання, але й запобігання та недопустимість таких діянь, саму тому ці питання актуально досліджувати та висвітлювати.

Постановка завдання. Корупція – це небезпечне явище для суспільства будь-якої держави. Саме тому увага науковців, представників влади, міжнародних організацій, світових співтовариств направлена на подолання та попередження цього явища. Встановлення причин і каналів розповсюдження цього явища стає ключем до вироблення ефективних заходів проти корупції.

При організації заходів, які направлені на боротьбу з корупційними діяннями, слід враховувати культурні та правоохоронні особливості країни, діяльність органів державної влади та вплив громадських угруповань.

Метою статті є виділення серед фінансового контролю тієї частини, яка пов'язана з антикорупційною сферою, здійснення аналізу фінансово-контрольної діяльності та виділення неточностей, з якими можна зустрітися на практиці.

Виклад основного матеріалу дослідження. Корупція в державних фінансах – це загроза, яка дає поштовх до розвитку підробки документів бухгалтерської та податкової звітності, неправомірного витрачання коштів, які виділяються на фонди фінансових ресурсів, приховування фінансових операцій та фальсифікацію документів суб'єктів господарювання.

Наразі розподіл ВВП поділяється на бюджет та позабюджетні фонди і складає 45 %, саме враховуючи це контроль за розподілом використання фінансових ресурсів країни має зростати на постійній основі.

Державний фінансовий контроль має забезпечувати ефективний рівень використання бюджетних ресурсів, позабюджетних фінансових ресурсів та власності держави. Для боротьби з корупційними проявами необхідно запровадити прозорість на етапах бюджетних розподілів та відкритість у системі контролю у цій сфері. Саме ця прозорість допоможе не просто подолати корупційні прояви, а й посилити довіру населення до держави та виконання нею своїх функціональних обов'язків. А також забезпечити виконання принципу верховенства права у цій сфері, тобто забезпечити рівність всіх перед законом і відповідальність за здійснення порушень.

Фінансовий контроль можна підвищити за рахунок ефективного аудиту. Суть аудиту полягає в реальній оцінці доцільності державних програм за критеріями економності, продуктивності та результативності. Саме аудит є відокремленим та реальним джерелом даних, так як не належить до жодних політичних сил чи інституцій. Виходячи з вищевикладеного, доцільно адаптувати наявну систему аудиту в Україні відповідно до кращого зарубіжного досвіду.

Спираючись на зарубіжний досвід, слід відзначити, що порушення у сфері державних закупівель є найбільшими. На рис. 1 вказані органи, які контролюють державні закупівлі:

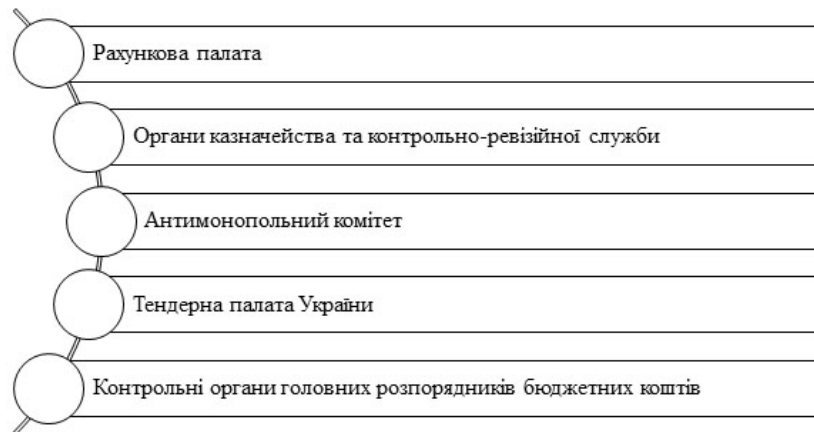

Рис. 1. Органи, які здійснюють контроль у сфері державних закупівель

Для дієвості контролю та нагляду у цій сфері необхідно забезпечити тісну координацію роботи вищезазначених структурних органів. Слід запровадити узгодженість робочих процесів між Державною аудиторською службою та Рахунковою палатою України за наступними сферами:

- координації дій при плануванні;
- організації і проведення перевірок;
- проведенні нарад, семінарів, круглих столів тощо.

Наступним кроком – є координація дій між органами фінансового контролю та правоохоронними органами. Тобто підвищення професійні якості державних службовців, уточнення сфер їх компетенції та зменшення дії особистого суб'єктивного фактора, підвищення внутрішнього та громадського фінансового контролю.

Розпорядники бюджетних коштів в особі їх керівників організують внутрішній контроль і внутрішній аудит та забезпечують їх здійснення у своїх закладах та у підвідомчих бюджетних установах [6].

Оскільки часто причиною корупції і шахрайства є недостатній контроль, варто поряд із внутрішнім – здійснювати також і зовнішній контроль, який проводять в основному Рахункова палата та органи контрольно-ревізійної служби. Після проведення фінансового контролю й аудиту, зовнішні органи надають коментарі відносно ефективності внутрішнього контролю та готують рекомендації щодо його удосконалення. Ці органи слідкують також за виконанням наданих рекомендацій.

Виходячи з наведеного вище, необхідно запровадити прозорість заходів контролю щодо фінансового розподілу ВВП країни.

Крім того, організація і належне функціонування внутрішнього контролю і підрозділів внутрішнього аудиту дає можливість знизити ризики, пов'язані з розвитком фінансового шахрайства та корупції, а також допоможе використовувати державні ресурси більш ефективно.

Існують наступні форми контролю за діяльністю осіб, на яких покладено виконання функцій держави або ж місцевого самоврядування:

- своєчасність надання декларацій;
- контроль декларацій щодо конфлікту інтересів;
- арифметичний контроль.

Прозорості підлягає вся інформація, яку було вказано в декларації про майно, доходи, витрати та фінансові зобов'язання. Не підлягає розкриттю інформація, яка згідно із законодавством відноситься до інформації з обмеженим доступом.

Необхідність фінансового контролю над публічними особами полягає в наступному:

- для країн, які мають низький рівень економічної потужності складно запроваджувати міжнародні стандарти щодо фінансового контролю громадян;
- фінансовий контроль повинен бути в рівноцінному обсязі щодо іноземних публічних осіб та національних, спираючись на Конвенції ООН проти корупції;
- публічні особи в силу специфіки займаної посади у виконавчій, законодавчій, су-

довій та інших сферах державної влади можуть впливати на реалізацію антикорупційної політики та політики протидії легалізації коштів, отриманих злочинним шляхом, оскільки реалізація такої політики може становити загрозу економічним і політичним інтересам такої публічної особи;

- особливий статус публічної особи, зокрема, посада у вищих органах влади, правоохоронних органах тощо, може давати їй можливість перешкодити виявленню незаконних фінансових операцій, у яких вона або пов'язані з нею особи беруть участь, а також захистити себе від законодавчого переслідування.

Чим більший обсяг зобов'язань публічної особи, тим більше відкритими мають бути фінансові операції такої особи, при цьому не порушуючи права та свободи людини. Їх фінансові операції слід контролювати з боку держави та суспільства з метою мінімізації корупційних ризиків.

Найбільш дієва практика країн відносно контролю за фінансовими операціями спирається на наступні засади, які зазначені на рис. 2:

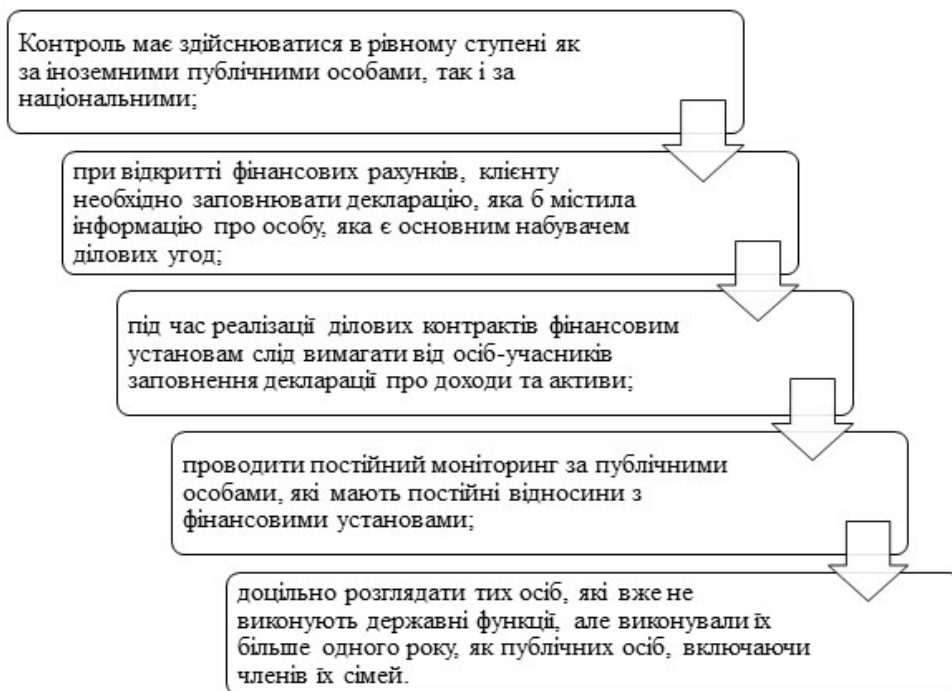

Рис. 2. Дієві заходи щодо фінансового контролю за публічними особами, спираючись на міжнародний досвід

В Україні наразі, згідно із законодавством, передбачено наступні шляхи фінансового контролю за видатковою та дохідною частиною осіб, які мають відношення до виконання функцій держави, вказані на рис. 3:

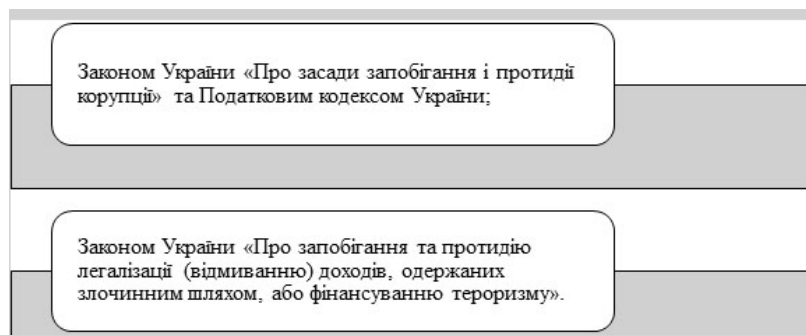

Рис. 3. Фінансовий контроль за публічними особами в Україні згідно із законодавством

За допомогою фінансового моніторингу здійснюється контроль в органах державної влади щодо фінансових операцій публічних осіб і при виникненні підозри, що під час здійснення цих операцій публічним діячем були використані кошти, які були одержані злочинним шляхом або невідомого походження, ця інформація передається правоохоронним органам, які повинні встановлювати наявність злочинну чи зловживань.

У Законі України «Про засади запобігання і протидії корупції» визначено перевірки даних щодо осіб, які мають намір зайняти посаду, яка пов'язана із забезпеченням виконання функцій держави.

В багатьох країнах світу корупція має епізодичний характер. Зважаючи на аналіз корупційних проявів в нашій країні, можна стверджувати, що це явище набуло системного характеру. Саме в нашій країні корупційні прояви виглядають як замкнуте коло, вийти з якого можна лише послідовними діями по подоланню цього явища. На рис. 4 сформовані основні види корупційних злочинів:

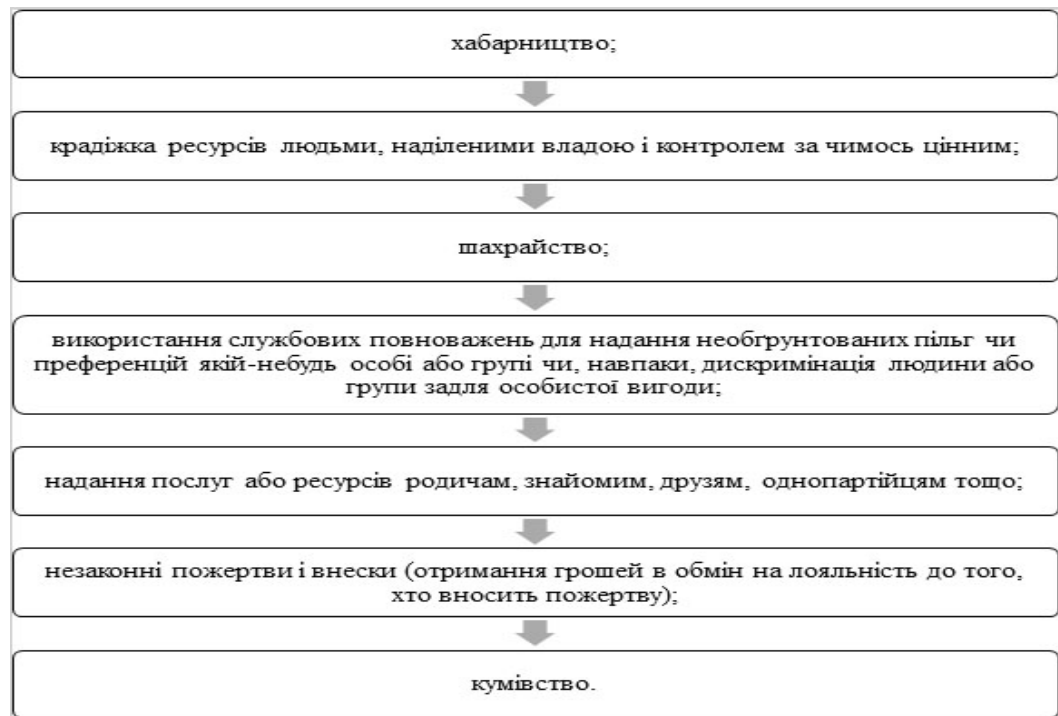

Рис. 4. Основні види корупційних злочинів

Висновки. Системний характер корупційних проявів має негативне відображення на зовнішній та внутрішній політиці нашої держави. За останніми статистичними даними наша держава залишається однією з найбільш корумпованих країн Європи. Саме вищевказані причини сприяють перегляду вже наявних заходів, які направлені на боротьбу з цим явищем.

У 2020 році індекс сприйняття корупції України становить 33 бали, наша держава посіла 117 місце із 180 країн. Поруч з Україною такі показники у Єгипту, Непалу, Замбії, африканської Есватіні (Свазіленд).

Поруч із розглянутими інструментами по боротьбі з корупцією нашої державі необхідно змінювати кадрову політику з метою створення належних умов проходження служби та удосконалення системи матеріально-фінансового забезпечення державних службовців.

Список використаних джерел

1. Програма економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава». Комітет з економічних реформ при Президентові України. URL: http://www.president.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_1.pdf
2. Стефанюк І. Б. Державний фінансовий контроль: проблеми ідентифікації і визначення системи. Фінанси України. 2009. №11. С. 12–19.
3. Богданів І. Бліц-аналіз концепцій аудиту ефективності державних фінансів. Фінансовий контроль. 2011. №1. С. 44–47.
4. Пінькас Г. І. Система ефективного державного фінансового контролю і координації у сфері

державних закупівель. Актуальні проблеми економіки. 2009. №2. С. 57–69.

5. Федуняк С. Г. Національна безпека України в контексті сучасних процесів в Європі і на пострадянському просторі. Національна безпека України. Конференція українських випускників програм наукового стажування у США (Чернігів, 16 – 19 вересня 2004 р.). К.: Стилос, 2004. С. 81–90.

6. Василенко Д., Галат Д., Павлюк М., Щербань Ю., Чепелева М., Саного О., Савчук К. Стратегія національної безпеки України на 2010 – 2015 рр. Розділ 2. Стратегічні цілі, пріоритети та завдання політики національної безпеки України. Центр дослідження міжнародних відносин. 16.11.2009. URL: <http://cs.cirs.kiev.ua/en/component/content/article/98--2010-2015-.html?start=4>.

7. Чумак В., Пресняков І. Українська позаблоковість: Більше запитань, ніж відповідей. Дзеркало Тижня. 2010. № 33 (813). С. 2–3.

8. Манжоло В. Квадратура інтеграційного кола (Актуальні проблеми європейської політики України). Політика і час. 2007. № 4. С. 14–18.

Надійшла до редакції 02.02.2021

References

1. Prohrama ekonomichnykh reform na 2010-2014 roky «Zamozhne suspilstvo, konkurentospromozhna ekonomika, efektyvna derzhava» [Program of Economic Reforms for 2010-2014 "Wealthy Society, Competitive Economy, Efficient State"]. Committee on Economic Reforms under the President of Ukraine. URL: http://www.president.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_1.pdf

2. Stefaniuk I. B. Derzhavnyi finansovyi kontrol: problemy identyfikatsii i vyznachennia systemy [State Financial Control: Problems of Identification and Definition of the System]. Finansy Ukrainy. 2009. №11. P. 12–19.

3. Bohdaniv I. Blits-analiz kontseptsii audytu efektyvnosti derzhavnykh finansiv [Blitz Analysis of Public Finance Efficiency Audit Concepts]. Finansovyi kontrol. 2011. №1. P. 44–47.

4. Pinkas H. I. Systema efektyvnoho derzhavnogo finansovoho kontroliu i koordynatsii u sferi derzhavnykh zakupivel [System of effective state financial control and coordination in the field of public procurement]. Aktualni problemy ekonomiky. 2009. № 2. P. 57–69.

5. Feduniak S. H. Natsionalna bezpeka Ukrainy v konteksti suchasnykh protsesiv v Yevropi i na postradianskomu prostori [National security of Ukraine in the Context of Modern Processes in Europe and the Post-Soviet Space]. Natsionalna bezpeka Ukrainy. Conference of Ukrainian Graduates of Research Internship Programs in the USA (Chernihiv, September 16 – 19, 2004). K.: Stylos, 2004. P. 81–90.

6. Vasylenko D., Halat D., Pavliuk M., Shcherban Yu., Chepeleva M., Sanoho O., Savchuk K. Stratehiia natsionalnoi bezpeky Ukrainy na 2010 – 2015 [National Security Strategy of Ukraine for 2010 – 2015]. Rozdil 2. Stratehichni tsili, priorytety ta zavdannia polityky natsionalnoi bezpeky Ukrainy. Tsentri doslidzhennia mizhnarodnykh vidnosyn. 16.11.2009. URL: <http://cs.cirs.kiev.ua/en/component/content/article/98--2010-2015-.html?start=4>.

7. Chumak V. Presniakov I. Ukrainska pozablokovist: Bilshe zapytan, nizh vidpovidei [Ukrainian Non-alignment: More Questions than Answers]. Dzerkalo Tyzhnia. 2010. № 33 (813). P. 2–3.

8. Manzhola V. Kvadratura intehratsiinoho kola (Aktualni problemy yevropeiskoi polityky Ukrainy) [Quadrature of the integration circle (Current issues of European Policy of Ukraine)]. Polityka i chas. 2007. № 4. P. 14–18.

SUMMARY

Oleksandr V. Neklesa, Elvira O. Sydorova, Yana S. Paleshko. Financial control as a tool in overcoming corruption. Corruption offenses nowadays remain a serious threat to the national security of a state. Persons empowered to perform state functions are the basic sources of corruption risks. The main document that outlines the basic principles of preventing and combating corruption in our country is the Law of Ukraine "On Principles of Preventing and Combating Corruption" and "On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine on Liability for Corruption Offenses."

Corruption in public finances is a threat that gives a momentum for the development of forgery of accounting and tax reporting documents, misappropriation of assets allocated for financial resources funds, concealment of financial transactions and falsification of business entities' documents.

State financial control should ensure the effective use of budgetary resources, extra-budgetary financial resources and state property. In order to combat corruption, it is necessary to introduce transparency at the stages of budget allocation and openness in the control system in this area. It is this transparency that will help not only to overcome corruption, but also to strengthen public confidence in the state and the fulfillment of its functional responsibilities. And also to ensure compliance with the supremacy of law in this area, i.e. to ensure the equality of all before the law and responsibility for violations.

Financial control can be enhanced through effective audit. The essence of the audit is a real assessment of the feasibility of government programs on the criteria of economy, productivity and efficiency. It is an audit

that is a separate and real source of data, as it does not belong to any political forces or institutions. Based on the above mentioned, it is advisable to adapt the existing audit system in Ukraine in accordance with the best foreign experience.

Keywords: *financial control, corruption, anti-corruption, warning, security, financial and control measures.*

УДК 343.73

DOI 10.31733/2078-3566-2021-1-332-337

Ельвіра СИДОРОВА®
кандидат юридичних наук
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПОДАТКОВИХ ПОВНОВАЖЕНЬ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

У статті розкрито особливості правового регулювання податкових повноважень органів публічної влади в Україні. Відзначено, що податкова правосуб'єктність держави є прямим наслідком реалізації публічним територіальним утворенням власного податкового суверенітету. Наголошено, що одним з основних класифікаційних критеріїв поділу органів публічної влади, що мають податкові повноваження, є функціональне призначення і характер діяльності органу. За підставами функціонального призначення й характером повноважень у сфері оподаткування досліджувані органи поділяються на: 1) органи загальної компетенції (Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, місцеві представницькі органи); 2) органи спеціальної компетенції з наявністю частини функцій у сфері оподаткування (Міністерство фінансів України, Державна казначейська служба України); 3) органи спеціальної податкової компетенції (Державна фіскальна служба України як контролюючий орган у сфері оподаткування). Розглянуто зміст і структуру податкових повноважень. Наголошено, що головною відмінною особливістю співвідношення податкової компетенції та податкових повноважень є можливість делегування частини повноважень, тоді як компетенція делегуванню не підлягає. На підставі аналізу чинного законодавства України розглянуто податкові повноваження органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Висвітлено права і обов'язки в податковій сфері Верховної Ради України, Державної фіскальної служби України, Кабінету Міністрів України, Міністерства фінансів України, Державної казначейської служби України, місцевих рад. Запропоновано шляхи вдосконалення законодавства України при правовому регулюванні податкових відносин і закріпленні податкових повноважень органів публічної влади.

Ключові слова: *податковий суверенітет, податкові правовідносини, податкові повноваження, податкова компетенція, органи публічної влади.*

Постановка проблеми. Складовими елементами публічної податкової правосуб'єктності держави є правоздатність, дієздатність (разом – «праводієздатність») і деліктоздатність. Для держави як суб'єкта податкових правовідносин праводієздатність виявляється в можливості самостійно й незалежно розпоряджатися всім обсягом свого податкового суверенітету й у здатності його повноцінно реалізовувати при дотриманні прав, законних інтересів і свобод платників податків, гарантій місцевого самоврядування і при невтручанні у сферу виключної податкової юрисдикції інших суб'єктів, які мають власний податковий суверенітет.

Особливого значення проблематика податкових повноважень державних органів і органів місцевого самоврядування набуває в контексті проведення децентралізації публічної влади й управління в Україні.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Науково-теоретичним підґрунтям дослідження послужили наукові розробки фахівців як з теорії

© Сидорова Е. О., 2021

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-1761-1583>

anzelasidorova@ukr.net